

ODKRÝVANIE RUÍN – ARCHEOLOGICKÝ VÝSKUM TOPOĽČIANSKEHO HRADU.

V apríli 2009 sa vďaka snahe a záujmu Občianskeho združenia *Topolčiansky hrad* začala komplexná obnova a revitalizácia významnej národnej kultúrnej pamiatky, ktorá sa týči nad obcou Podhradie. Cieľom obnovy je konzervácia hradnej ruiny a úprava jej priestorov na bezpečnejšie a kultúrnejšie využívanie širokou verejnosťou. Prvou fázou obnovy bol archeologický výskum tzv. hradného jadra, najstaršej časti celého areálu, ktorej dominantou je hradná

okno na severnej strane, ktoré budú súčasťou plánovanej vyhladkovej terasy. Na terasu sa návštevník dostane od vstupnej brány priestorom pôvodného schodiska, ktoré však zostane z dôvodu masívneho poškodenia ukryté pod novou konštrukciou. Nový dojem bude tvoriť aj brána, ktorá bola odkrytá v celom pôdoryse a po rekonštrukcii získa späť svoju pôvodnú mohutnosť. Na parkane sa podarilo odkryť zvyšky strážnice, či „mostovej“ veže, ktorá sa nachádzala v mieste vyústenia vstupného mosta,

a o ktorej existencii neboli najmenej informácie. Zároveň boli preskúmané aj násypy, ktoré pôvodne slúžili posádke hradu ako ochodze, a vyčistená bola aj delová bašta na severozápadnom ukončení parkanu. Množstvo nálezov dokladajúcich každodenný život na hrade musí byť ešte dôkladne odborne spracované. Avšak už dnes vieme, že niektoré úplne zmenia pohľad na dejiny a vývoj hradu. Napríklad z násypov na parkane pochádzajú zlomky kachlíc z pece, ktoré sú zdobené erbom Stibora zo Stiboríc. Prítomnosť tohto šľachtica (ako hodnostár cisára Žigmunda Luxemburského sa zúčastňoval na bojoch proti husitom) na hrade priamo vylučuje prítomnosť husitskej posádky, ktorá v skutočnosti ovládala mesto Topolčany. Mladšie obdobie, keď hrad vlastnili Forgáčovci z Gýmeša, je charakteristické množstvom veľmi kvalitného hrnčiarskeho materiálu (kachlice, úžitková keramika), ale aj sklenených predmetov, ktoré dokladajú vysokú úroveň komfortu v prostredí jedného zo

Arkierové okno s pôvodnou dlážkou, severovýchodné krídlo paláca

veža - donžon. Hlavné snaženie odborníkov podieľajúcich sa na výskume bola príprava podkladov pre nasledujúcu rekonštrukciu. Konkrétne bolo potrebné preskúmať mohutné vrstvy sutín, ktoré za posledných približne 280 rokov pokryli celý areál, výrazne zmenili jeho charakter a ukryli pod sebou zvyšky hradných budov a ďalších súčastí hradu. Zároveň bolo potrebné zistiť historické úroveň nádvorí a komunikácií hradného jadra, aby zrekonštruovaný hrad získal väčšinu pôvodných priestorových dimenzií, a aby ho návštevník mohol vnímať vo svojej takmer pôvodnej mohutnosti. Počas výkopových prác na výskume, ktoré trvali od apríla do augusta sa väčšinu cieľov podarilo naplniť a výskum priniesol aj mnohé prekvapenia. Veľký význam má komplexné odkrytie celého pôdorysu renesančného plášťového paláca, s ktorého výstavbou sa začalo niekedy okolo roku 1600. Palác, ktorý sa nachádza v južnej časti nádvorí, predstavoval vo svojej dobe najreprezentatívnejšie obytné priestory. Skutočným prekvapením bol objav takmer neporušených priestorov suterénu, do ktorých archeológovia vstúpili po vyše dvoch storočiach. Zrekonštruované a sprístupnené priestory suterénu sa určite stanú jedným z lákadiel pre návštevníkov hradu. Na omietke oporného piliera paláca sa našiel vyrytý nápis s menom Stephanus Stretz a rokom 1681. Okrem renesančného paláca zamerali archeológovia svoje snaženie aj na severovýchodný trakt staršieho, gotického paláca. Tu sa podarilo zachytiť a preskúmať zvyšky dlážky prvého poschodia a arkierové

Pohľad na výskum z hradnej veže

sídiel magnátskeho rodu. Zostáva len dúfať, že minimálne rovnaké výsledky bude mať aj ďalšia etapa archeologického výskumu, ktorá sa bude realizovať tento rok. A tiež, že po úspešnej obnove pamiatky sa návštevníci budú môcť oboznámiť s veľkou väčšinou nálezov priamo v areáli hradu.

Text a foto: Mgr. Robert Daňo, PhD., vedúci archeologického výskumu